

Základní škola a Mateřská škola

Golčův Jeníkov

příspěvková organizace

**Metodika práce se žáky se
speciálními vzdělávacími potřebami**

Vypracovala: Mgr. Alena Víšková /výchovná poradkyně/

Schváleno na ped. radě dne: 1. 9. 2020

Tento plán rozvíjí a konkretizuje ŠVP „Naše škola“ Základní školy a Mateřské školy Golčův Jeníkov, příspěvkové organizace kapitoly 3.3. Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je legislativně vymezena těmito dokumenty:

1. **Školský zákon č. 561/2004 Sb.**, ve znění novely č. 82/2015 Sb.
2. **Vyhláška č.27/2016 Sb.** o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
3. **Vyhláška č. 73/2005 Sb.**

Škola se v rámci svých možností věnuje:

1. vyhledávání a orientačnímu šetření žáků vyžadujících zvláštní pozornost při vzdělávání
2. přípravě návrhů péče o žáky uvedené v bodě 1.
3. zjišťování diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a intervenčních činností ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními
4. především žákům:
 - a) se specifickými poruchami učení
 - b) s výchovnými a výukovými problémy
 - c) žákům – cizincům
 - d) talentovaným a nadaným žákům (viz Metodika práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky)
 - e) selhávajícím ve výuce z důvodu sociálně znevýhodněného prostředí či nepodnětného rodinného prostředí

Podpora žáků se SVP dle § 16 zákona č. 82/2015:

Dítětem se SVP se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka.

Podpůrná opatření spočívají v:

1. poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení
2. úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání
3. používání kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek
4. úpravě očekávaných výstupů vzdělávání vymezených v RVP
5. vzdělávání podle IVP
6. využití asistenta pedagoga

Postup školy při poskytování podpůrných opatření 1. stupně (podle Vyhlášky č. 27/2016 Sb.)

Novela § 16 školského zákona přichází s novým pojetím podpory žáků se SVP. Upouští se od kategorizace žáků podle jejich diagnózy (žák s tělesným postižením, zdravotním či sociálním znevýhodněním), ta se stává pouze prostředkem pro nastavení cílené podpory ve vzdělávání žáků se SVP formou podpůrných opatření, která se člení do pěti stupňů.

Podpůrná opatření 1. stupně bude škola realizovat sama. Budou spočívat v minimální úpravě metod, organizace a hodnocení vzdělávání a budou poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání a zapojení v kolektivu. První stupeň podpory aplikuje učitel, a to na základě vlastních pedagogicko-organizačních opatření. Učitel vychází z pedagogické diagnostiky, která mu dává přehled o schopnostech žáků, jejich stylech učení, jejich osobnosti apod. Důležitá je také znalost zdravotního stavu žáků, situace ve třídě, rodinného prostředí a vlivu okolí či komunity, tedy faktorů, které ovlivňují žáky při jejich učení a školní úspěšnosti. Než učitel přistoupí k úpravám v rozsahu a obsahu učiva, měl by vyzkoušet jiná podpůrná opatření, a to ve všech oblastech (organizace výuky, metody výuky, intervence, pomůcky, hodnocení, domácí příprava, úpravy prostředí). Jestliže učitel přistoupí k úpravě rozsahu a obsahu vzdělávání, je nutné aplikovat i další podpůrná opatření v uvedených oblastech. Aplikujeme nejprve opatření dílčí, krátkodobá (nejlépe stanovená písemnou formou), ve spolupráci se zákonnými zástupci a seznamujeme s jejich realizací ostatní spolužáky. V rámci podpůrných opatření 1. stupně VP koordinuje vznik, plnění a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP),

v němž se upravuje způsob práce s žákem v případě mírných obtíží ve vzdělávání žáka. Škola zpracuje plán přehledu podpůrných opatření. Pokud budou úpravy ve vzdělávání žáka vyžadovat spolupráci více pedagogů, jelikož žák selhává ve více předmětech, škola bude vytvářet tzv. plány pedagogické podpory, které zahrnují zejm. popis obtíží a SVP žáka, stanovení cílů podpory a způsob vyhodnocování naplňování plánu. S PLPP je seznámen zákonný zástupce žáka i všichni vyučující. PLPP může být poskytován i ústní formou. Po třech měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření formou PLPP škola vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Pokud k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nestačí poskytování podpůrných opatření 1. stupně (v případě přetrvávajících či zhoršujících se potíží žáka), doporučí škola zákonnému zástupci konzultaci s PPP nebo SPC.

Na základě doporučení z poradenského zařízení škola poskytne doporučená podpůrná opatření. Z vyšetření vzejde zpráva, která je určena zákonnému zástupci žáka. Škola dostane pouze doporučení pro práci s žákem, který má SVP. Po doručení doporučení ze školského poradenského zařízení škola přizve zákonného zástupce k projednání formy podpůrných opatření. Zákonný zástupce po projednání podepíše informovaný souhlas, který je součástí doporučení. Při aplikaci podpůrných opatření je nutná úzká spolupráce rodiny a školy, dohled rodičů nad pravidelnou a pečlivou domácí přípravou na vyučování, rodiče upozornit na dodržování doporučení z poradny k práci s dítětem doma. Podpis rodiče na IVP či PLPP je potvrzením podílu rodičů na kompenzaci výukových či výchovných obtíží. Pokud je v IVP uvedeno, že žák dochází na hodiny pedagogické intervence /PI/, je nutné, aby tam žák **pravidelně docházel** v domluvený čas. **Zákonní zástupci na to musí dohlédnout.**

Podpůrná opatření 2. – 5. stupně jsou poskytována na základě doporučení školského poradenského zařízení (např. IVP, asistent pedagoga.) Doporučení bude obsahovat popis vzdělávacích potřeb žáka, popis všech zvolených podpůrných opatření (včetně IVP), doporučení k poskytnutí asistenta pedagoga, vymezení pomůcek apod. **Žáci s lehkým**

mentálním postižením budou vzdělávání formou individuálního vzdělávacího plánu podle upraveného vzdělávacího programu běžné základní školy. Bude od nich vyžadována minimální úroveň očekávaných výstupů daných ŠVP. Do doby zahájení poskytování podpůrných opatření 2. – 5. stupně škola poskytuje podpůrná opatření 1. stupně.

Postup školy při poskytování podpůrných opatření 2. stupně

Charakter vzdělávacích potřeb žáka je ovlivněn aktuálním zdravotním stavem žáka, opožděným vývojem, odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka, problémy ve schopnostech učit se a připravovat na školní práci. Dále specifickými poruchami učení a chování, mírným oslabením sluchových nebo zrakových funkcí, mírnými řečovými vadami, poruchami autistického centra s mírnými obtížemi. Toto vše vyžaduje **individuální přístup ke vzdělávacím potřebám žáka** a vznik podpůrného opatření v podobě **individuálního vzdělávacího plánu. Problémy žáka ve vzdělávání lze charakterizovat jako mírné.**

V druhém stupni podpory již pracujeme se žáky dlouhodobě selhávajícími, a proto podpůrné opatření bude mít také dlouhodobější charakter. S učivem, které vede k zvládnutí výstupů, lze žáky seznámit, je žádoucí mu porozumět a optimální je umět je aplikovat. Protože žáci v určeném časovém období nezvládají učivo v plném rozsahu a obsahu, ztrácejí nejen krok s ostatními žáky, ale také potřebnou kontinuitu. Učitel proto musí umět rozsah a obsah učiva přizpůsobit individuálním schopnostem žáka, a to tak, aby jeho úroveň zvládnutí umožňovala zvládnutí učiva následujícího a vedla k dosažení požadované kompetence a jejímu praktickému využití nejen ve škole, ale hlavně v životě. Vzhledem k počtu plánovaných výstupů je nereálné, že by dlouhodobě selhávající žák dosáhl u všech výstupů očekávaného stavu – tj. umět je aplikovat v praxi. Protože nás ŠVP zavazuje k tomu, že očekávaných výstupů žák „musí dosáhnout“, nelze chápat redukci tak, že některé výstupy vypustíme, ale lze stanovit minimální úroveň dosažení těchto výstupů (tomu ovšem musí také odpovídat hodnocení žáka). Bohužel v praxi je minimální úroveň chápána velmi subjektivně, zejména na

2. stupni ZŠ. Je velmi obtížné ji blíže specifikovat a pomůže jen „selský rozum“ a zohlednění praktického přínosu pro uplatnění a začlenění jedince do společnosti.

Podmínky k zajištění podpory

- doporučení školského poradenského zařízení
- spolupráce s rodinou
- zařazení žáka do speciálně pedagogické péče podle skladby obtíží a možností školy

Poradenská pomoc školy

- školní metodik prevence se věnuje péči o žáky s rizikovým chováním
- výchovný poradce se věnuje podpoře žáků a pedagogických pracovníků s potřebou uplatňování podpůrných opatření
- výchovný poradce spolupracuje s pedagogickými pracovníky, třídními učiteli, zajišťuje komunikaci se zákonným zástupcem
- výchovný poradce komunikuje se školskými poradenskými zařízeními

Forma vzdělávání

- je volena na základě věku žáka
- je volena tak, aby odpovídala stupni vzdělávání a požadavkům na organizaci vzdělávání

Příklady podpůrných opatření II. stupně

1. Metody výuky

- reflektují možnosti a potřeby žáka ve vztahu k věku
- zohledňují učební styly, rozvíjejí a podporují výchovu žáka, respektují míru nadání
- rozvíjejí myšlení, paměť, pozornost, vnímání, motoriku, stimulují vývoj, využívají řešení typických úloh, problémů
- vedou k osvojení vědomostí, dovedností, postojů
- pomáhají překonávat nepřípravenost na školu
- podporují připravenost na praktické činnosti
- využívají individuální a skupinovou projektovou práci

2. Organizace výuky

Organizace a podmínky výuky jsou definovány v individuálním vzdělávacím plánu. Vychází z obtíží žáka ve vzdělávání. Poradenské zařízení zváží, které speciální učebnice, pomůcky a kompenzační pomůcky jsou pro žáka nezbytné. **Individuální vzdělávací plán /IVP/** jako podpůrné opatření navrhuje **školské poradenské zařízení a zpracovává ho škola**. Vychází ze školního vzdělávacího programu. Vyhovuje vzdělávacím potřebám žáka. IVP je sestaven na základě doporučení školského poradenského zařízení nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení. Součástí je termín vyhodnocení naplňování IVP. Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn.

3. Hodnocení

- nastavují se taková kritéria hodnocení, která žákovi umožní dosahovat osobního pokroku
- formy hodnocení a kritéria respektují charakter obtíží, včetně jeho nadání
- jasně a srozumitelně formulovaná hodnotící kritéria
- **formativní hodnocení** směřuje ke zpětnovazebné podpoře efektivního učení žáků
- **sumativní hodnocení** zohledňuje omezení žáka a jeho pokroky ve vzdělávání

4. Intervence

- spočívá v zajištění předmětu speciálně pedagogické péče a v zajištění pedagogické intervence
- je zaměřena na nápravy v oblasti logopedických obtíží, řečové výchovy, specifických poruch učení, rozvoj grafomotorických dovedností, vizuálně percepčních dovedností, zdravotní tělesné výchovy, nácvik sociální komunikace

5. Pomůcky

- využití speciálních učebnic, pomůcek nebo kompenzačních pomůcek

Zapojení dalších subjektů do systému vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami budeme spolupracovat:

- s Pedagogicko psychologickou poradnou v Havlíčkově Brodě
- se Speciálním pedagogickým centrem v Havlíčkově Brodě
- s Oddělením sociálně právní ochrany dětí v Havlíčkově Brodě, Čáslavi
- sociálním odborem při MÚ Golčův Jeníkov

Pracovníci jmenovaných institucí budou poskytovat konzultace podle potřeby školy.

Postup školy při poskytování podpůrných opatření 3. stupně

Charakter speciálních vzdělávacích potřeb žáka vyžaduje znatelné úpravy v metodách práce, v organizaci a průběhu vzdělávání, v úpravě školního vzdělávacího programu a v hodnocení žáka. Jedná se o úpravy ve strategiích práce s učivem, v podmínkách a postupech školní práce a domácí přípravy, včetně posilování motivace a postojů ke školní práci.

Charakter vzdělávacích potřeb žáka je ovlivněn závažnými specifickými poruchami učení, těžkou poruchou řeči, poruchami autistického spektra, lehkým mentálním postižením, zrakovým a sluchovým postižením, tělesným postižením nebo neznalosti vyučovacího jazyka.

Charakter vzdělávacích potřeb vyžaduje přítomnost asistenta pedagoga. Vhodná je spolupráce s odborníky z jiných resortů.

Podmínky k zajištění podpory

- doporučení školského poradenského zařízení
- spolupráce s rodinou
- zařazení žáka do speciálně pedagogické péče podle skladby obtíží a možností školy
- přítomnost asistenta pedagoga
- spolupráce s psychologem a speciálním pedagogem

Poradenská pomoc školy

- školní metodik prevence se věnuje péči o žáky s rizikovým chováním
- výchovný poradce se věnuje podpoře žáků a pedagogických pracovníků s potřebou uplatňování podpůrných opatření
- výchovný poradce spolupracuje s pedagogickými pracovníky, třídními učiteli, zajišťuje komunikaci se zákonným zástupcem
- výchovný poradce komunikuje se školskými poradenskými zařízeními

Příklady podpůrných opatření III. stupně

1. Metody výuky

- uplatňují se všechny metody výuky uvedené v předchozích stupních
- reflektují možnosti a potřeby žáka ve vztahu k věku
- podporují oslabené a nefunkční dovednosti, rozvoj řečových a poznávacích funkcí, sebeobslužných dovedností
- metody výuky využívají individuální přístup, podporují motivaci k učení a zařazení žáka do školní třídy
- úprava obsahu vzdělávání směřuje k posílení vzdělávání žáka v oblastech, kde nedosahuje uspokojivých výsledků
- obsah učiva může být modifikován, výstupy a výsledky vzdělávání se mohou upravovat **pouze pro žáky s lehkým mentálním postižením**
- zařazují se předměty speciálně pedagogické péče a uplatňuje se IVP
- pracuje se s posilováním výuky v předmětech, kde žák selhává

2. Organizace výuky

- respektují se specifické podmínky vzdělávání, úpravy se týkají pracovního prostředí, pracovního místa žáka, ohled se bere na využívání kompenzačních pomůcek
- je důležitá přítomnost asistenta pedagoga
- **Individuální vzdělávací plán /IVP/** jako podpůrné opatření navrhuje **školské poradenské zařízení a zpracovává ho škola.** Vychází ze školního vzdělávacího programu. Vyhovuje vzdělávacím potřebám žáka. IVP je sestaven na základě doporučení školského poradenského zařízení nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení. Součástí je termín vyhodnocení naplňování IVP. Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn.
- IVP v případě potřeby zahrnuje předměty speciálně pedagogické péče

3. Hodnocení

- zahrnuje postupy uvedené v předchozích stupních
- respektuje specifické nároky na činnost žáků
- využívá slovní hodnocení
- podporuje sebehodnocení
- zvyšuje motivaci k učení

4. Intervence

- spočívá v zajištění předmětu speciálně pedagogické péče a v zajištění pedagogické intervence
- předmět speciálně pedagogické péče je zajišťován speciálním pedagogem
- předměty speciálně pedagogické péče jsou doplněny o zrakovou stimulaci, bazální stimulaci u žáků s lehkým mentálním postižením, logopedickou péčí, odezírání

5. Pomůcky

- využití speciálních učebnic, pomůcek nebo kompenzačních pomůcek